

**Uvod u Bibliju, ECTS 3
četvrtkom u 10:15, P14**

Uvod u Bibliju

UP0060; ISVU: 23559

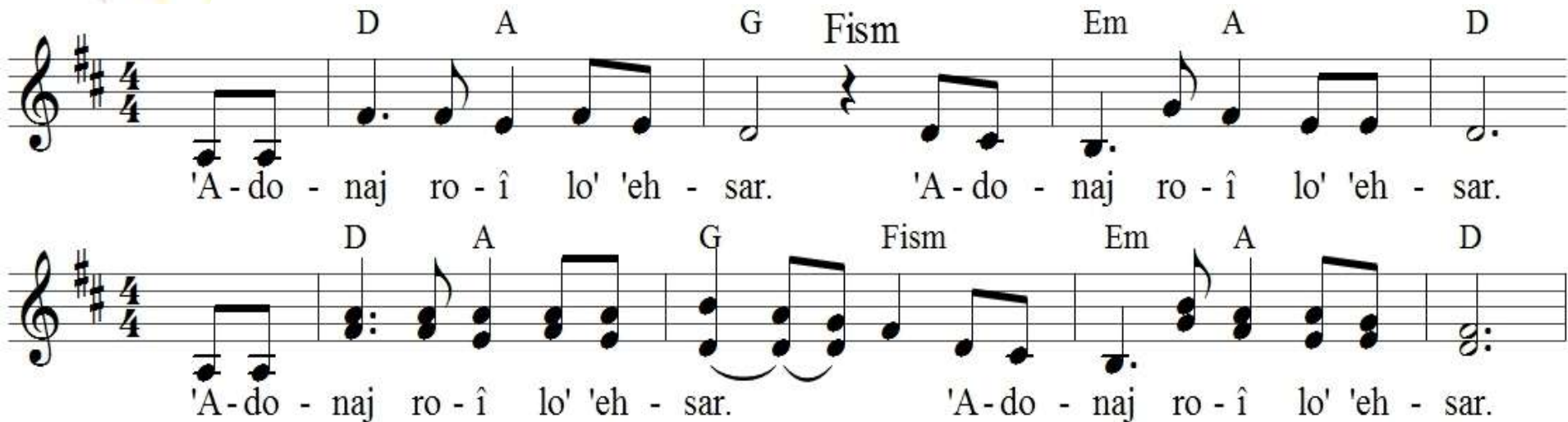
Ljetni semestar ak. g. 2020./21.

Niko Bilić, SJ

amdg.ffrz.hr → nastava → FFRZ

יהוה רעי לא אחסר

[adonaj ro'i lo ehsar]

D A G Fism Em A D

'A-do - naj ro - î lo' 'eh - sar. 'A-do - naj ro - î lo' 'eh - sar.

D A G Fism Em A D

'A-do - naj ro - î lo' 'eh - sar. 'A-do - naj ro - î lo' 'eh - sar.

**Gospodin je pastir moj
ni u čem ja ne oskudijevam**

Uvod u Bibliju, ECTS 3
četvrtkom u 10:15, P14
amdg.ffrz.hr → nastava → FFRZ

Biblijski kanon

Sveto pismo tijekom vjekova

Hebrejska Biblija (HB)

- “*proto-kanon*“ – prvi, 3 dijela
- תורה – *Tôrâ* = Zakon (Pouka)
- נביאים – *N^ebi’îm* = Proroci
  - Od Jš (– 2 Kr) do (Iz –) Mal
- כתובים – *K^etubîm* = Spisi
  - Rut, “mudrosne”, Ezer/Neh, Dn, Ljet
- → TaNaK – opis od? do?
  - Od stvaranja (**Post 1s**)
  - do novog stvaranja (npr. **Iz 66**)
  - tj. kraja vremena (npr. Dn 12)

[JewishEncyclopedia.com](http://www.jewishencyclopedia.com)

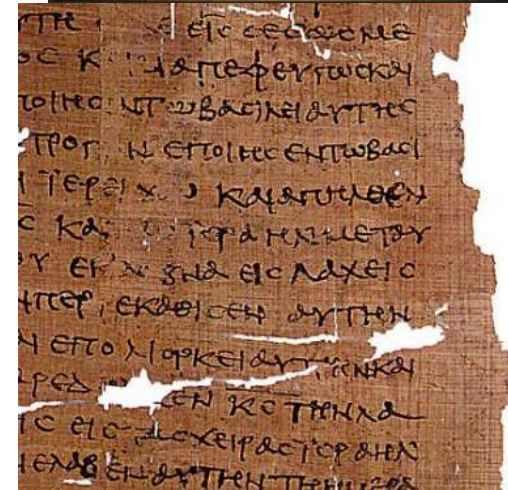

Septuaginta

- **70=LXX =“deutero-kanon”**
  - Grčki kanon, Grč. Biblija
  - Nakon Aleksandra Velikoga, za vjernike
- **Nov jezik: prijevod na grčki**
- **Nov raspored (“logički” i kronološki)**
  - Prošlost, sadašnjost, budućnost
  - Npr. **Rut 1,1**
- **Nove knjige: 7 knjiga**
  - Tob, Jdt, 1 i 2 Mak, Mudr, Sir, Bar
  - + dodatci u Dn i Est
- **Teološki naglasci (svetost, David i hram...)**

ἘΝ ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Ἡ δὲ γῆ ἦν ἄορατος καὶ ἀκατασκέπαστος, καὶ σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου· καὶ πνεῦμα Θεοῦ ἐτεφείρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος. Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς, γενηθήτω φῶς· καὶ ἐγένετο φῶς. Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς, ὅτι καλόν· καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς ἀπὸ μέσων τοῦ σκοτοῦς. Καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς ἡμέραν, καὶ τὸ σκοτός ἐκάλεσε νύκτα. Καὶ ἐγένετο ἡσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα μία.

Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς, γενηθήτω στερέωμα ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος· καὶ ἴστω διαχωρίζον ἐνὰ μέσον ὕδατος καὶ ὕδατος· καὶ ἐγένετο οὕτως. Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸ στερέωμα· καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς ἐνὰ μέσον τοῦ ὕδατος, ὃ ἦν ὑποκάτω τοῦ στερέωματος, καὶ ἐνὰ μέσον τοῦ ὕδατος, τοῦ ἐπάνω τοῦ στερέωματος. Καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὸ στερέωμα οὐρανὸν· καὶ ἐγένετο

Novi zavjet (grčki)

- **Evandjelja**
- **Sinoptička: Mt, Mk, Lk**
  - *Zajedničko gledanje na tijek Isusova života (1 put u Jeruzalem)*
- **Teološko evandjelje: Ivan**
- **Djela apostolska (Dj)**
- = povijest

- **Poslanice**
  - **Pavlove: 7 + pavlovskih 7**
  - **+ 7: Katoličke (sveopće): Jak, 1 i 2 Pt, 1, 2 i 3 Iv, Jd**
- = mudrost
- **Otkrivenje (Otk)**
- = proroštvo

Biblijski jezici

- Stari zavjet: **hebrejski**
- **aramejski**: Dn (2,4b-7,28) i Ezz (4,8-6,18; 7,12-26)
- **grčki**: 7 “deuterokanonskih” i dodatci Dn 3,24-90 + 13.14 i Est
  - **KS**: *kurziv*, Šarić: A, B, C, D...
- Novi zavjet: **grčki**

Svečana Biblija zagrebačke katedrale, XIV. st.

U tebe se uzdam (Ps 25)

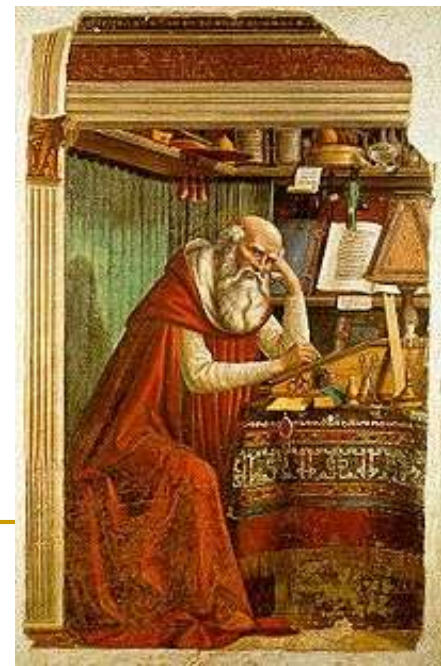
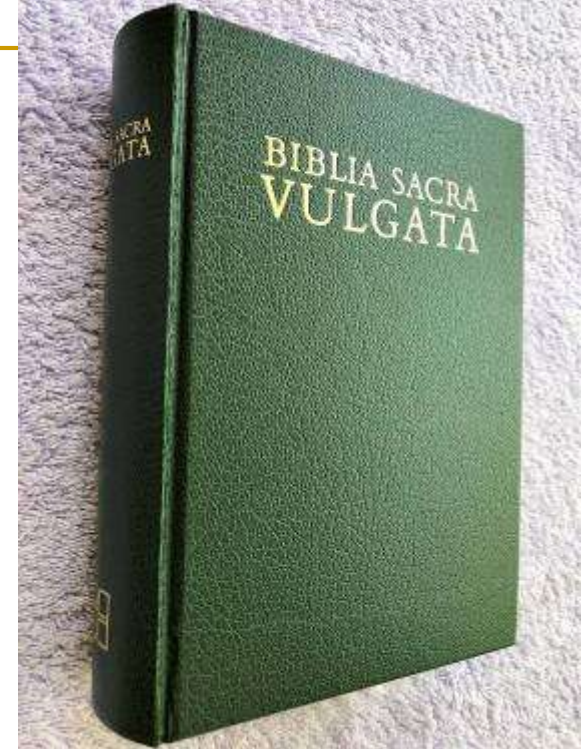
E H7 cis A E H7 E

U Te-be se uz-dam Bo-že moj! U Te-be se u- zdam Bo-že moj!

Prijevod

- LXX – grčki (2. st. pr. Kr.)
- **Vulgata** (Vg.) – latinski:
novi jezik + Novi zavjet
(kraj 4. st)
  - Sv. Jeronim (+ 420. g.),
  - redakcija i prijevod
- citiranje: npr. 1 Sam 3,1–5

“Rukopisi”

- *Apografi* – prijepisi
- hebrejski (SZ): Codex Leningradensis (11. st.)
  - Aleppo Codex 930. g (www.aleppocodex.org)
- Grčki (SZ + NZ):
  - Vatikanski (B) (4. st.)
  - Sinajski (S)
- Od 1947. Kumran
  - 1. st. pr. Kr.
  - Vjerno sačuvani

- **Hrvatski:**
- <http://biblija.ks.hr/>
- <http://www.intratext.com/IXT/SCR0002>

Uvod u Bibliju, ECTS 3
četvrtkom u 10:15, P14
amdg.ffrz.hr → nastava → FFRZ

Kako je Jošua čitao Zakon

**Prijepis i proglas na Ebalu
(Jš 8,30-35)**

Na cilju: ispunjenje (Jš 8,30–35)

- **Knjiga Mojsijeva zakona (Jš 8,31, usp. 1,8)**
  - תורה *torâ* – Pouka/ “Upute”
  - Što Jošua čini u 8,32.34?
- **Prepisuje (32 “ispiši” Pnz 27,8)**
- **Čita (34)**
- **u Obećanoj zemlji! (Jš 8,30.33)?**
  - Brdo Ebal (usp. Pnz 27,4)
- **Bogoslužje – u Jš 8,30.33b:**
  - Primjena: žrtvenik (30 – Izl 20,24s; Pnz 27,5),
  - Primjena: blagoslov (Jš 8,33b – Br 6,22-26)

Pristup tekstu (Jš 8,30–35)

- *liturgijski pristup* tekstu:

- žrtve (Jš 8,31
usp. Pnz 27,6),
- red slušatelja (Jš 8,33)

- *Zakon stvara zajednicu (v33.35):*

- “sav Izrael” (33.35) – *struktura?*

- **Odgovorni, narod, žene i djeca, stranci (!)**

- Što se čita (34s)?

- *sve je važno – kanonski pristup*

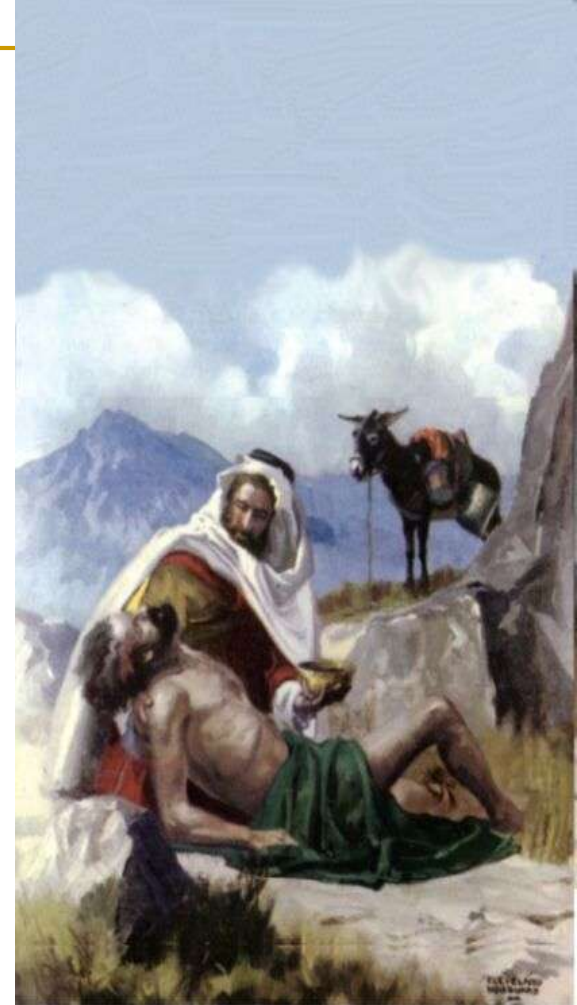
*Isus –
Učitelj
Zakona*

**U prispodobi
o milosrdnom Samarijancu
Lk 10,25-37**

Baštiniti život vječni

- Najdublja težnja
- Što mi je činiti? (Lk 10,25)
  - To čini (28)
  - I ti čini tako (37)
- Ljubi Boga i bližnjega! (27)
  - Cjelovit program iz Pisma (Pnz 6,4)
- da iskuša (25); da se opravda (29)
provokator → *mudrac*
  - Sam čita u Zakonu (26)
  - Sam odgovara što treba činiti (“Ljubi...!” 27)
  - Sam odgovara tko je bližnji (37)

Životni putnik i ljudi oko njega

- Institucije, razbojnici (Lk 10,30)
- “Polumrtav” (30)
- Svećenik i levit – vidi, prolazi po drugoj strani (ἀντι- 31.32)
  - Kultni razlozi?
  - I oni *odlaze* (kao razbojnici, 30)
- Samaritanac – vidi, sažali se (33)
  - Dođe do (33), pristupa (34)
  - Dvije dnevnicе + uzvrat
- Povjerenje ⇔ razbojstvo, udaljavanje

Bližnji

- **Iskazao milosrđe (Lk 10,37)**
  - **Zaharija: *Iskazati dobrotu ocima (1,72)***
  - **Marija: Dobrota je njegova... (1,50)**
- **Pobrinuti se (34.35 – Samaritanac, gostioničar)**
  - **Zaharija: Gospodin *pohodi* narod svoj (תקפ 1,68)**
- **Sažalio se (33) – Srce Isusovo**
  - **Krist nad udovicom iz Naina (7,13), milosrdni otac pred rasipnim sinom (15,10), premilosrdno srce Božje (1,78)**
- **Dolazi u blizinu, povija rane, uzima ga u ruke (34)**

Naše boli na se uzeo

- Putnik *silazi* iz Jeruzalema (30)
- Žrtva institucija
- Izranjen:
  - bičevima, trnjem
- Svučen
- Među razbojnicima

